

кладений ним в основу кримінального права. Автором вперше було проведено асоціативну лінію між поняттями «позбавлення (обмеження) волі» та «еквівалент часу». Покарання розглядалося не лише як система «відплати» за суспільно небезпечне діяння, а й як «міра соціального захисту».

Представлені ідеї Є.Б. Пашуканіса викликають особливий науковий інтерес та заслуговують подальшої розробки, а позитивні моменти – творчого використання в процесі прийняття ефективних рішень сучасних проблем науки кримінального права.

Підрозділ 19.2

Доктринальні положення формування системного середовища кримінального права

Козаченко О. В.

*ВСП «Миколаївський інститут права» Національного університету
«Одеська юридична академія», завідувач кафедри кримінально-правових
дисциплін, доктор юридичних наук, професор*

ФУНКЦІЇ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ ЗАХОДІВ (КУЛЬТУРО-АНТРОПОЛОГІЧНА КОНЦЕПЦІЯ)

Культуро-антропологічна концепція права визначається поєднанням двох вимірів правових реальностей, які, з одного боку, визначають соціально значущу цілеспрямованість права, формують певні стереотипи поведінки, які отримують соціальне схвалення на підставі визнання їх відповідності позитивним зразкам культурного розвитку (культурологічні засади), а з іншого – уособлюють інструментальну властивість права, при якій людина відіграє центральну роль у побудові соціальної структури та соціальних зв'язків, у процесі регулювання й охорони яких і проявляється прикладне призначення сучасного права (антропологічні засади).

Культуро-антропологічна методологія орієнтує на формування права новітнього зразка і забезпечує умови для отримання принципом верховенства права ознак абсолюту з наступним змістом – право та моральність виступають образом сучасного суспільства. Відповідно, проявами принципу верховенства права слід вважати наступні положення: відповідність нормативно-правових актів вимогам право законності, при цьому Конституція є втіленням свободи людини яка визначається природним правом; вільний доступ будь-якої людини до закону, причому не тільки до «букви» закону, що реалізується шляхом обов'язкової промульгації нормативних актів, але й доступу до «духу» закону, що забезпечується зрозумілістю, ясністю та передбачуваністю нормативно-правових актів; вирішення пи-

тань про юридичну відповідальність, юридичні права, обов'язки та повноваження здійснюються виключно на імперативних (законних), а не дискреційних (власний розсуд) засадах; реальна, а не уявна рівність всіх перед законом, в якому привілеї та імунітети мають виключний від ординарного порядку характер, який обґрунтовується здійсненням суб'єктами правових виключень особливих (спеціальних) суспільно корисних функцій; судова влада повинна здійснюватися у відповідності із законом, справедливо і розумно; людина, її права і свобод визнаються найвищою соціальною цінністю, а тому права і свободи людини повинні реально захищатися як функціонуванням громадських та державних інституцій, так і практикою застосування права.

Для визначення функцій кримінально-правових заходів слід виходити з такого. По-перше, запропонований культурологічний вимір кримінально-правових заходів створює умови для визначення основних властивостей предмета та спрямованості заходів. Так, цілями функціонування кримінально-правових заходів слід визнати кару, виправлення, превенцію і профілактику, перевиховання, надання медичної допомоги і лікування осіб, реституцію та компенсацію, реабілітацію та заохочення. Предмет функціонування визначається вказівкою на суспільні відносини, які виникають у процесі вчинення злочину, що посягає на систему соціальних цінностей, розбудовану на підставі визнання незаперечності природних прав і свобод людини і громадянина, і властивостей національної культури.

По-друге, враховуючи мінливий характер культурологічного виміру як вчиненого діяння, так і змісту застосовуваних кримінально-правових заходів, слід визнати, що зміст діяльності в процесі здійснення функцій кримінально-правових заходів є похідним від сутності та призначення кримінально-правових заходів у різних історичних типах права, тобто функції кримінально-правових заходів є історично і культурно обумовленими. Не тільки потреба в регулюючому впливові на суспільні відносини, але й самі форми та зміст впливу визначені специфікою суспільства, його цінностями, ідеальними, об'єктивними умовами.

По-третє, функції кримінально-правових заходів є похідними від функцій права, репрезентуючи визначальні властивості останніх і одночасно інтерпретуючи функції права, надаючи їм придатність для забезпечення досягнення власних, утилітарних цілей. Узагальнений характер функцій права забезпечує ситуацію, за якої одна функція права може формувати підвалини декількох функцій кримінально-правових заходів. Наприклад, каральна і превентивно-профілактична функції кримінально-правових заходів задаються охоронною функцією права, конкретизуючи останню з урахуванням ознак предмета, цілей і характеру кримінально-правового впливу. У свою чергу реституційно-компенсаційна,

реабілітаційно-заохочувальна функції кримінально-правових заходів визначаються регулятивною динамічною функцією права.

По-четверте, функції кримінально-правових заходів поєднані між собою, створюючи певний правовий режим правового регулювання суспільних відносин, які виникли в результаті вчинення злочину.

По-п'яте, функції кримінально-правових заходів не тільки повинні відповідати системі функцій більш високого порядку (функціям права), але й самі одночасно є шаблоном для низхідної системи функцій (кримінального покарання з судимістю та інших кримінально-правових заходів).

По-шосте, структурні елементи кримінально-правових заходів – покарання, примусові заходи медичного і виховного характеру – визначаються наявною власною системою заходів, що забезпечує багатовекторність функціонування системи кримінально-правових заходів окремого виду (особливий рівень функціонування).

З урахуванням зазначеного та основних положень культуро-антропологічної методології можна зробити загальний висновок, що під функціями кримінально-правових заходів слід розуміти основні напрямки правового впливу на суспільні відносини, що виникають у процесі вчинення злочину або об'єктивно неправомірного діяння, які посягають на систему соціальних цінностей, сформовану на засадах незаперечного характеру визнання природних прав і свобод людини і цивілізаційного рівня розвитку національної культури з метою покарання, виправлення, превенції та профілактики, перевиховання, надання медичної допомоги і лікування осіб, усунення заподіяної шкоди, відшкодування завданих збитків та відновлення порушених прав (реституційна функція), реабілітації та заохочення, створюючи тим самим особливий правовий режим протидії злочинним проявам, який характеризується збалансуванням публічних і приватних засад здійснення кримінально-правового впливу.

Федоров В. Н.

*Національний університет «Одесская юридическая академия»,
доцент кафедри уголовного права, кандидат юридических наук, доцент*

БОРЬБА С ПРОСТИТУЦИЕЙ: ПОИСКИ ПУТЕЙ РЕШЕНИЯ ПРОБЛЕМ

Долгое время официальные власти отрицали существования в тог-
дашнем СССР проституции. Только в рамках УВД города Одессы суще-
ствовало небольшое подразделения, которое, среди прочих проблем, за-
нималось борьбой с проституцией. Поскольку ни административное, ни
уголовное законодательство не предусматривало ответственности « жриц
любви », их деятельность пытались ограничить с помощью милицейских
приказов и инструкций. В частности, оперативный работник мог поставить
путану на учет, направить на обследования в кожно-венерологический